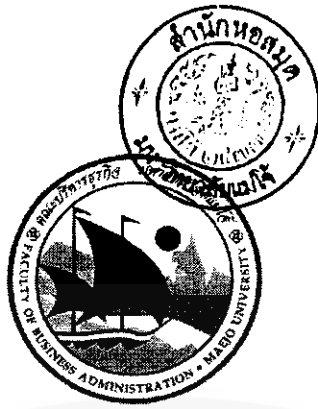

รายงานผลงานวิจัย

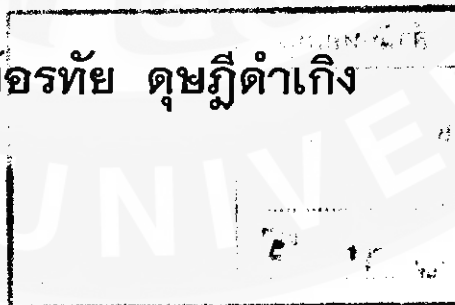
เรื่อง

การศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร

มูลนิธิโครงการหลวงสำหรับปี 2551-2554

โดย

อาจารย์อรทัย ดุษฎีดำเกิง

คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชื่อเรื่อง : การศึกษาด้านทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง

สำหรับรอบปีงบประมาณ 2551-2554

ผู้เขียน : นางอรทัย ดุษฎีดำเกิง

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ด้านทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร มูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาด้านทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับรอบปีงบประมาณ 2551-2554 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง จากการศึกษาครั้งนี้ในการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ ที่เป็นสมาชิกของสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 11 ชุด ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์และได้ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในระหว่าง ป.1-ม.3

การผลิตผักอินทรีย์ ของเกษตรกร มูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 จำแนกตามประเภทผักอินทรีย์ ได้แก่ กะหล่ำปลี ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2551 และเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2553 ในขณะที่กะหล่ำปลีรูปหัวใจ ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนเบบี๋แครอท ต้นทุนการผลิต เพิ่มขึ้นในตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2552 และลดลงในปี พ.ศ. 2553 และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2554 ในขณะที่แบบบีฮ้องเต้ มีต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2553 ส่วนผักกาดหัว ต้นทุนการผลิตในระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2553 มีต้นทุนการผลิตที่ไม่แตกต่างกัน แต่กลับเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2554 และ เรดิช มีต้นทุนการผลิตลดลงในปี พ.ศ. 2552 - 2553 แต่เพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2554 และในปี พ.ศ. 2554 ผักอินทรีย์ทุกประเภทมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยสูงที่สุด

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์ พบปัญหาจากโรคแมลง และ สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ ขาดแคลนแหล่งน้ำบนภูเขา บางพื้นที่พบสภาพดินไม่ดี ต้องมีการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณมากในระยะแรก จึงทำให้ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ในระยะแรกอยู่ในอัตราสูง

คำสำคัญ : ต้นทุน, เกษตรอินทรีย์, มูลนิธิโครงการหลวง

**Title : The Cost Production of Organic Vegetables of Famers of Royal Project in
Annual 2008–2011**

Author : Orathai Dusadeedumkoeng

ABSTRACT

The purpose of this study is to 1) expore cost of organic vegetable production of agriculturists in Royal Project during 2551–2554 and 2) to sutdy problems in the production process. 11 agriculturists were interviewed and it is found that the majority of respondents are male who are 31–40 years old with more than 5 years of working experiences and eductioanl level of grade 1–grade 3. Type of organic vegetable being produced are cabbage. It is found that the cost of production has decreased since 2551 and increased in 2553. The heart-shaped cabbage incurred the higher production cost every year while the cost of baby carrot production was increased in 2551–2552 and decreased in 2553 and again increased in 2554. The cost of baby bok choy production was increased in 2553 and that of white raddish was increased in 2554. The cost of raddish production had been decreased during 2552–2553 and increased in 2554. During 2554, the cost of organic vegetables by average incurred the highest average cost.

Problems in organic vegetable production are pest and lack of public utility, lack of water reservoir in the higher land, unproductive soil quality– developed by using a large amount of organic fertilizer which reflected in the higher cost of producing in the beginning period.

Keyword: cost, organic , organic vegetable, royal project foundation

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน	5
แนวคิดเกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
กรอบแนวคิดของงานวิจัย	14
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	15
สถานที่ดำเนินการวิจัย	15
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	15
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	16
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	16

บทที่ 4 ผลการศึกษา	17
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	17
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต และปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์แต่ละชนิด	18
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์	19
ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์	26
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	28
สรุปผลการวิจัย	28
อภิปรายผลการวิจัย	29
ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย	30
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป	31
บรรณานุกรม	32

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์กับผักประเภทต่าง ๆ	8
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	18
3	ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณผลิตผักอินทรีย์ ประเภท กะหล่ำปลี สำหรับปี 2551-2554	19
4	ตารางแสดงต้นทุนการผลิตและปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท กะหล่ำปลีรูปหัวใจ สำหรับปี 2551-2554	20
5	ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท เบ บี้แครอท สำหรับปี 2551-2554	21
6	ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท เบ บี้ฮ่องเต้ สำหรับปี 2551-2554	22
7	ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท ผักกาดหัว สำหรับปี 2551-2554	23
8	ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท แรดิช สำหรับปี 2551-2554	24
9	ตารางแสดงสาเหตุที่เกษตรกรสนใจปลูกผักอินทรีย์	25
10	ตารางแสดงปัญหาที่เกษตรกรพบจากการปลูกผักอินทรีย์	26

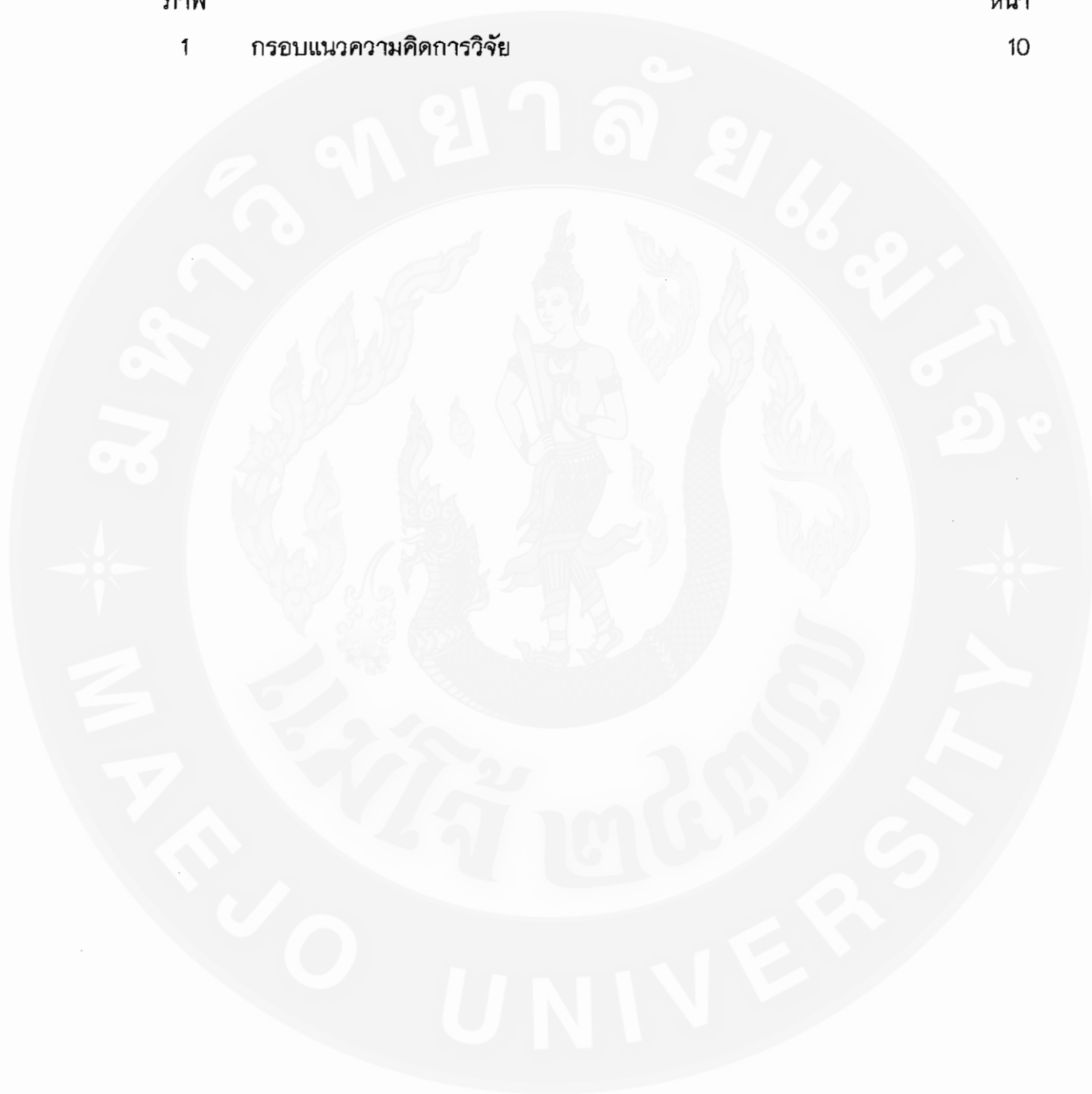
สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

10

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ปัจจุบันกระแสความนิยมของผู้บริโภคในตลาดโลกได้เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญต่อสุขภาพ รวมถึงการคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม ให้ความสนใจต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement: IFOAM) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ไว้ว่า “ระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน เกษตรอินทรีย์พึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และวงจรธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบทางลบ เกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคน และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง” (มติที่ประชุมใหญ่ IFOAM : มิถุนายน 2551 อิตาลี)

ประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนจากการผลิตแบบดั้งเดิมที่มีการพึ่งพาธรรมชาติและการเกษตรแบบผสมผสาน มาเป็นการเกษตรเชิงเดี่ยวที่พึ่งพาปัจจัยภายนอก เช่น ปุ๋ยและสารเคมี ที่เชื่อว่าสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นหลัก ซึ่งผลจากการพัฒนาที่ผ่านมากลับทำให้เกษตรกรมีหนี้สินจำนวนมาก รวมถึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค การใช้สารเคมีจำนวนมากสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดกระแสความใส่ใจเรื่องสุขภาพ การบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และการมุ่งเน้นการพัฒนาภาคเกษตรไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยได้มีการพัฒนาเกษตรกรรมแบบยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี ลดการพึ่งพิงปัจจัยภายนอก พื้นฟูระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติในไร่นา และการมีสุขภาพที่ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด ทั้งนี้ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2548 ได้กำหนดให้เกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสร้างโอกาสให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยและพร้อมที่จะเป็นครัวโลกในอนาคต ต่อมา ในปี 2550 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อพิจารณา

และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551 – 2554 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางสำคัญของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ในระยะ 4 ปี

ในเขตภาคเหนือตอนบน ภาครัฐได้มีการพัฒนา ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตการผลิตและการตลาดของเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่การ ส่งเสริมให้ลดการใช้สารเคมี ไปจนถึงการเลิกใช้สารเคมีในการผลิต อย่างไรก็ตาม เกษตรกรที่ ปลุกพืชอินทรีย์ภาคเหนือตอนบนยังมีจำนวนไม่มากนัก โดยข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดินระบุว่า เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์กับกรมพัฒนาที่ดิน ในปี 2549-2550 มีจำนวน 169 ราย ดำเนินการในพื้นที่ 500.05 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาได้แก่ เชียงราย และน่าน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยน ที่เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ทดแทนสารเคมี/ลดการใช้สารเคมี จำนวน 3.85 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.4 ของพื้นที่ การเกษตรทั้งหมดในภาคเหนือตอนบนซึ่งพื้นที่ปรับเปลี่ยนส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ถึง 2.5 ล้านไร่ รองลงมา ได้แก่ พะเยา และเชียงราย ตามลำดับ

มูลนิธิโครงการหลวง เป็นหนึ่งในโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2512 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการปลูก พืชเสพติดของชาวเขา โดยส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาวทดแทนการปลูกพืชเสพติด อีกทั้งยัง ได้ทดลองวิจัยพันธุ์พืชที่จะสามารถขยายพันธุ์ให้แก่ราษฎร เพื่อนำไปปลูกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ โดยมีการจัดตั้งศูนย์ / สถานีต่างๆ ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา รวม 4 สถานีวิจัย และ 38 ศูนย์พัฒนา ครอบคลุม พื้นที่ 1,713,750 ไร่ ใน 296 หมู่บ้าน มีประชากรได้รับประโยชน์ 30,566 ครัวเรือน จำนวน 145,898 คน (มูลนิธิโครงการหลวง ฝ่ายพัฒนา, 2551 : 1) ทั้งนี้มูลนิธิโครงการหลวงได้ ตระหนักถึงความสำคัญของการเกษตรอินทรีย์ จึงได้เริ่มดำเนินงาน “โครงการผักอินทรีย์” มา ตั้งแต่ปี 2545 โดยเน้นการผลิตผักเมืองหนาวแบบไม่ใช้สารเคมีเกษตร ไม่ใช้พันธุ์พืช GMOs สนับสนุนให้ใช้แต่วัสดุธรรมชาติ และใช้ข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพบนที่สูง เพื่อเพิ่มความทนทานต่อโรคและแมลงให้กับพืชที่ปลูก ใช้การควบคุมโรคและแมลงโดยชีววิธี เพื่อให้ได้ผลผลิตผักที่มีคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เกษตรกร และสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาโครงการหลวงจำนวน 18 แห่ง ทำการผลิตผักอินทรีย์ โดยส่วนใหญ่อยู่ใน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย ประกอบด้วย สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง สถานีเกษตร หลวงปางตะ สถานีวิจัยโครงการหลวง อินทนนท์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงหนองหอย ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน และศูนย์พัฒนาโครงการหลวง อีก 12 แห่งรวมพื้นที่ประมาณ 350 ไร่ เกษตรกรผู้ผลิตประมาณ 300 ราย รับผิดชอบพื้นที่ราย

ละไม่เกิน 2 ไร่ทำการปลูกผักต่างๆ หลายชนิดในแปลง และมีการปลูกพืชสมุนไพร รอบๆแปลง ผลผลิตที่ได้มูลนิธิโครงการหลวงจะรับซื้อจากเกษตรกรโดยตั้งราคาสูงกว่าราคาตลาด มูลนิธิโครงการหลวงได้กำหนดเป้าหมายให้มีการผลิตผักอินทรีย์ในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้ครบทั้ง 38 แห่ง โดยเน้นให้ได้ผลผลิตผักอินทรีย์ร้อยละ 10 ของผลผลิตผักรวมของแต่ละแห่ง ซึ่งผลผลิตผักอินทรีย์จากมูลนิธิโครงการหลวงได้ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย “Organic Thailand” จากกรมวิชาการเกษตร ผลผลิตผักอินทรีย์ของมูลนิธิโครงการหลวงเน้นการตลาดระดับบน โดยจัดจำหน่ายในประเทศร้อยละ 95 และที่เหลือจึงจัดจำหน่ายไปยังต่างประเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิต การตลาด ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการหลวง และเกษตรกรอื่น รวมถึงผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการปลูกผักอินทรีย์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับรอบปีงบประมาณ 2551-2554
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับรอบปีงบประมาณ 2551-2554
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรและผู้สนใจอื่น และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการปลูกผักอินทรีย์ในอนาคตได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์/สถานีของมูลนิธิโครงการหลวง ที่มีการผลิตผักอินทรีย์

2. ขอบเขตด้านประชากร

เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ และเป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกมูลนิธิโครงการหลวง โดยศึกษาส่วนประกอบของต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ และปัญหาอุปสรรคของการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนพฤศจิกายน 2555 – มิถุนายน 2556 (ระยะเวลา 8 เดือน)

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดของกระบวนการปลูกผักอินทรีย์

ผักอินทรีย์ หมายถึง ผักที่ปลูกโดยไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนกระตุ้นการเจริญเติบโต

เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร

มูลนิธิโครงการหลวง หมายถึง โครงการตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับรอบปีงบประมาณ 2551-2554 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ความหมายของต้นทุน ส่วนประกอบของต้นทุนการผลิต การจำแนกประเภทต้นทุนตามพฤติกรรมต้นทุน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สมนึก เชื้อจระพงษ์พันธ์, 2552 : 11-13)

1) ความหมายของต้นทุน

ต้นทุน (Cost) คือ มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการโดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา ซึ่งเป็นลักษณะของการลดลงในสินทรัพย์หรือเพิ่มขึ้นในหนี้สิน ต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจจะให้ประโยชน์ปัจจุบันหรือในอนาคตก็ได้ เมื่อต้นทุนใดที่เกิดขึ้นแล้ว และกิจการได้ใช้ประโยชน์ไปทั้งสิ้นแล้ว ต้นทุนนั้นก็จะถือเป็นค่าใช้จ่าย (Expense) ดังนั้น ค่าใช้จ่ายจึงหมายถึงต้นทุนที่ได้ให้ประโยชน์และกิจการได้ใช้ประโยชน์ทั้งหมดไปแล้วในขณะนั้น และสำหรับต้นทุนที่กิจการสูญเสียไป แต่จะให้ประโยชน์แก่กิจการในอนาคตเรียกว่าสินทรัพย์ (Assets)

2) ส่วนประกอบของต้นทุนการผลิต

ในการดำเนินการผลิตนั้น มีต้นทุนที่เกิดขึ้นในการผลิต 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) วัตถุดิบ (Materials) เป็นส่วนประกอบสำคัญของการผลิต ซึ่งต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1.1) วัตถุดิบทางตรง (Direct Materials) หมายถึง วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตและสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าใช้ในการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในปริมาณและต้นทุนเท่าใด รวมทั้งจัดเป็นวัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิต

(1.2) วัสดุทางอ้อม (Indirect Materials) หมายถึง วัสดุต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม แต่ไม่ใช่วัตถุดิบหลักหรือวัตถุดิบส่วนใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าวัตถุดิบทางอ้อมเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต

(2) ค่าแรงงาน (Labor) หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้ลูกจ้างหรือคนงาน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยปกติแล้วค่าแรงงานจะถูกแบ่งเป็น 2 ประเภท

(2.1) ค่าแรงทางตรง (Direct Labor) คือ ค่าแรงงานต่างๆ ที่จ่ายให้แก่คนงานหรือลูกจ้างที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าสำเร็จรูปโดยตรง รวมทั้งเป็นค่าแรงงานที่มีจำนวนมากเมื่อเทียบกับค่าแรงงานทางอ้อมในการผลิตสินค้าหน่วยหนึ่งๆ และจัดเป็นค่าแรงงานส่วนสำคัญในการแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป

(2.2) ค่าแรงทางอ้อม (Indirect Labor) คือ ค่าแรงงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งค่าแรงงานทางอ้อมเหล่านี้จะถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการผลิต

(3) ค่าใช้จ่ายการผลิต (Manufacturing Overhead) หมายถึง แหล่งรวบรวมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าซึ่งนอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรงแต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายเหล่านี้ก็ต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการผลิตในโรงงานเท่านั้น ดังนั้น ค่าใช้จ่ายการผลิตจึงถือเป็นที่ยรวมของค่าใช้จ่ายในการผลิตทางอ้อมต่างๆ ในบางกรณีมีการเรียกค่าใช้จ่ายการผลิตในชื่ออื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายโรงงาน วัสดุการผลิต และต้นทุนผลิตทางอ้อม เป็นต้น

ต้นทุนการผลิต (cost of production) หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายในปัจจัยการผลิตที่ใช้ในกระบวนการผลิต เนื่องจากปัจจัยการผลิตแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยคงที่กับปัจจัยผันแปร ดังนั้นต้นทุนการผลิตซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายในปัจจัยการผลิตจึงแบ่งตามประเภทของปัจจัยการผลิต ออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ

1. ต้นทุนคงที่ (fixed cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายในการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าต้นทุนคงที่เป็นค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายที่ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณของ ผลผลิต กล่าวคือ ไม่ว่าจะผลิตปริมาณมาก ปริมาณน้อย หรือไม่ผลิตเลย ก็จะไม่เสียค่าใช้จ่ายในจำนวนที่ คงที่ ตัวอย่างของต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนซื้อที่ดิน ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคารสำนักงานโรงงาน ฯลฯ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต

2. ต้นทุนผันแปร (variable cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายในการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปร หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าต้นทุนผันแปรเป็นค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายที่

ขึ้นอยู่กับ ปริมาณของผลผลิต กล่าวคือ ถ้าผลิตปริมาณมากก็จะเสียต้นทุนมาก ถ้าผลิตปริมาณน้อยก็จะเสียต้นทุน น้อย และจะไม่ต้องจ่ายเลยถ้าไม่มีการผลิต ตัวอย่างของต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าแรงงาน ค่าวัตถุดิบ ค่าขนส่ง ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ฯลฯ

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์

ความหมายของเกษตรอินทรีย์

1) ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เน้นที่หลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร โดยเกษตรอินทรีย์จะลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ในขณะเดียวกัน ก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต และพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืช และสัตว์เลี้ยง หลักการเกษตรอินทรีย์นี้เป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมภูมิอากาศ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย (สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements : IFOAM))

2) ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุพิษจากการสังเคราะห์ และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม หรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ที่เน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.))

3) ระบบการเกษตรที่นำหลักความสมดุลทางนิเวศวิทยาของธรรมชาติมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดการการผลิต โดยผสมผสานกิจกรรมความหลากหลายทางชีวภาพของพืช ปศุสัตว์ ประมง ป่าไม้ ฯลฯ ให้เกิดการเกื้อกูลและหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศของไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลีกเลี่ยงการใช้ปัจจัยการผลิตที่ต้องนำเข้าจากภายนอกฟาร์ม ปฏิเสธการใช้ปัจจัยที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ฮอโมน สารปฏิชีวนะ ฯลฯ รวมทั้งไม่ใช้พันธุ์ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สะอาดและปลอดภัยต่อผู้บริโภค อนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเกษตรไปพร้อมๆ กับการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (ชนวนรัตน์วราหะ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์) กล่าวโดยสรุปเกษตรอินทรีย์ เป็นการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับความสมดุล

ทางธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศการเกษตร สังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลีกเลี่ยงการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก ปัจจัยที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ หรือพันธุ์ที่ได้จากการดัดแปลงหรือปรับเปลี่ยนทางพันธุวิศวกรรมเกษตรอินทรีย์มีความสำคัญทั้งในระดับบุคคลซึ่งได้แก่ ผู้ผลิต และผู้บริโภค ระดับชุมชนและระดับประเทศ โดยเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาการเกษตรของไทยอย่างยั่งยืน ช่วยในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้สมบูรณ์ขึ้น ดินได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อพื้นที่ในระยะยาว ช่วยฟื้นฟูห่วงโซ่อาหารที่ถูกทำลายโดยสารเคมีให้กลับคืนมา ช่วยลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินลดลง มีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้บริโภคได้บริโภคผลผลิตที่ปลอดภัย ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้น ช่วยให้รัฐบาลประหยัดงบประมาณด้านการรักษาพยาบาล รวมทั้งยังช่วยลดการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชจากต่างประเทศ และสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้ผู้ผลิตปุ๋ยชีวภาพ และสารธรรมชาติกำจัดศัตรูพืชได้อีกด้วย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์กับผักประเภทต่าง ๆ

กระบวนการผลิต	ผักเกษตรอินทรีย์	ผักปลอดภัยจากสารพิษ	ผักอนามัย	ผักไร้สารพิษ
การใช้ปุ๋ยเคมี	ไม่ใช้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช้
การใช้สารเคมีกำจัดแมลง	ไม่ใช้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช้
การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	ไม่ใช้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช้
การใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์	ไม่ใช้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช้
การใช้เมล็ดพันธุ์ดัดแปลง	ไม่ใช้	ไม่ได้ระบุถึง	ไม่ได้ระบุถึง	ไม่ได้ระบุถึง
พันธุกรรม(GMOs)		การห้ามใช้	การห้ามใช้	การห้ามใช้
หน่วยงานที่รับผิดชอบใน	สำนักงาน	กรมส่งเสริม	กรม	ชมรมเกษตร
การรับรองคุณภาพ	มาตรฐานเกษตรอินทรีย์	การเกษตร	วิชาการเกษตร	ธรรมชาติและชมรมกลีกรวมไร้สารพิษ

ตรุณี (2546) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่เลือกวิธีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จากเกษตรกรเคมี จากกรณีศึกษาบ้านอ่าวขาม ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด จากผลการศึกษสามารถสรุปปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่เลือกวิธีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จากเกษตรกรเคมี ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเกษตรกร

1.1 เกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีการจัดการเกษตรอินทรีย์ เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นการทำเกษตรตามหลักธรรมชาติ ไม่มีหลักการตายตัว ในระยะแรกของการเปลี่ยนจากเกษตรกรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์จึงมักประสบกับปัญหาการจัดการที่ผิดพลาด ทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อมั่นเป็นอย่างมาก

1.2 เกษตรกรต้องการผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ในระยะแรกของการทำเกษตรอินทรีย์ผลผลิตที่ได้มักจะมีปริมาณน้อยกว่าเดิม เนื่องจากเป็นช่วงของการปรับตัวของความอุดมสมบูรณ์ของดิน ผลผลิตที่ได้จะไม่สวยเหมือนปลูกด้วยเกษตรกรเคมี เมื่อไม่ได้ผลตอบแทนตามที่คาดหวังทำให้เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาการขาดรายได้ จึงเปลี่ยนกลับมาทำเกษตรเคมีตามเดิม

2. ด้านเศรษฐกิจ

เกษตรอินทรีย์มีจุดมุ่งหมายให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านรายได้อาหาร และปัจจัยการผลิต และมีอิสระในการเลือกปัจจัยการผลิต การใช้เทคนิคการผลิต การจัดสรรผลผลิตและการกระจายผลผลิต

2.1 รายได้ ในระยะเริ่มต้น เกษตรอินทรีย์อาจไม่สามารถตอบสนองความ

ต้องการทั้งด้านผลผลิตและรายได้ แต่ในระยะยาวความมั่นคงด้านอาหารและรายได้เป็นตัวเงินจะมีอย่างสม่ำเสมอ เพราะเทคนิค วิธีการผลิต และการจัดการทรัพยากรแบบเกษตรกรรมยั่งยืน ช่วยให้เกษตรกรลดภาระค่าใช้จ่ายอีกด้วยเช่น ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมีต่างๆ ค่าน้ำมัน ค่าอาหาร เป็นต้น ส่วนรายได้จะมาจากการขายผลผลิตที่เกินความต้องการบริโภคในครอบครัว และเกษตรกรมีอิสระในการกำหนดชนิดสินค้าและราคาที่จะขายไม่ต้องอาศัยพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรอินทรีย์อาจให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่ำกว่าในบางพื้นที่ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการปลูกพืชตระกูลถั่วไว้คลุมดินไว้ แต่ถ้าหากคิดต้นทุนและความเสียหายที่เกิดจากการชะล้าง และการเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ของดิน มลพิษที่เกิดจากสารเคมีเกษตรแล้ว เกษตรกรอินทรีย์ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ยิ่งในบางสถานการณ์เช่นในกรณีเกิดความแห้งแล้งขึ้นเกษตรกรอินทรีย์ในผลดีกว่า (เนื่องจากมีวัชพืชรากคลุมดิน ทำให้โครงสร้างของดินสามารถต้านทานการขาดน้ำได้ดีกว่า)

2.2 อาหาร เกษตรอินทรีย์ปฏิเสธการผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียวแต่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและตลาดท้องถิ่นเป็นสำคัญ รูปแบบการผลิตจึงเป็นการปลูกพืชหลายชนิดที่ให้ผลผลิตหมุนเวียนไปตลอดปีเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัวและชุมชน

2.3 ปัจจัยการผลิต มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่จัดหาได้ในครอบครัวและชุมชน ไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกชุมชน ซึ่งอยู่เหนือการควบคุมและการตัดสินใจของเกษตรกร

3. ด้านสังคมเกษตรอินทรีย์มุ่งสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงสร้างความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมทางสังคม

3.1 การบริโภค ผู้บริโภคจะต้องปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภค ควบคู่

กับผู้ผลิตที่ต้องปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต เช่น การปรับเปลี่ยนค่านิยมการบริโภคเนื้อสัตว์มาเป็นการบริโภคผักและธัญพืช เนื่องจากสัตว์มีประสิทธิภาพในการสังเคราะห์และแปรรูปธาตุอาหารต่ำกว่าพืช ดังนั้น การผลิตอาหารที่มีปริมาณพลังงานเท่ากัน การเลี้ยงสัตว์จะต้องใช้ทรัพยากรมากกว่าการผลิตพืชอาหารหรือการปรับเปลี่ยนค่านิยมการบริโภคอาหารที่ผ่านกระบวนการทางอุตสาหกรรมมาเป็นการบริโภคอาหารจากธรรมชาติโดยตรง

3.2 วิถีชีวิต รูปแบบการดำรงชีวิตจะต้องสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รู้จักบริโภคทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นาของตนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความขยันขันแข็งในการทำงาน หมั่นหาความรู้ในการเกษตรและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ลดความต้องการด้านวัตถุที่เกินความจำเป็นลง

3.3 การพึ่งพาอาศัยกัน วิธีการผลิตของเกษตรอินทรีย์ให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน เกษตรกรจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน หรือรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นองค์กรท้องถิ่นของเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จของการพัฒนาเกษตรกรรมแนวนี้ในระยะยาว ช่วยให้ฐานทรัพยากรของชุมชนมั่นคงเศรษฐกิจดีขึ้น เกษตรกรพึ่งตนเองได้และมีสุขภาพแข็งแรง

3.4 การจัดการทรัพยากร ลักษณะการกระจายผลผลิตในไร่นาช่วยลดความจำเป็นในการใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ของเกษตรกรแต่ละราย จึงสามารถกระจายการถือครองที่ดินให้เกษตรกรที่ไร้ที่ดินทำกินได้ การบริหารจัดการทรัพยากรในระดับครอบครัวเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน และบทบาทที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ส่วนการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับชุมชนก็ส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.5 อุดมการณ์ การทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างใหญ่หลวงในช่วง 200 ปีที่ผ่านมา มีต้นเหตุมาจากความคิดที่มองสิ่งแวดล้อมมีค่าเป็นเพียงวัตถุ และคิดว่ามนุษย์สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อม เพราะมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยคอยอำนวยความสะดวกอยู่แล้ว จุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดของเกษตรกรรมแบบยั่งยืน คือ การแก้ปัญหาวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่ต้นเหตุเหล่านี้ โดยการปรับเปลี่ยนแนวความคิดที่มองโลกแบบแยกส่วนมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ควบคุมธรรมชาติมาสู่แนวความคิดแบบองค์รวมอ่อนน้อมถ่อมตนต่อธรรมชาติยอมรับว่ามนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบนิเวศน์ ซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันกับสิ่งมีชีวิตอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สลิตพันธุ์ จันตะระรักษ์ (2552) การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่งของมูลนิธิโครงการหลวง โดยเลือกตัวอย่างเพื่อการศึกษาจากการปลูกมะเดื่อฝรั่งพันธุ์ Black Genoa ที่ทำการเพาะปลูกในพื้นที่ของสถานีเกษตรหลวงปางดะ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้เครื่องมือทางการเงิน 3 วิธี คือ วิธีระยะเวลาคืนทุน (PB) วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) และวิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) โดยเก็บข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการดำเนินงานในระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึงกันยายน พ.ศ. 2552 (ปีงบประมาณ 2550 ถึงปีงบประมาณ 2552) ผลจากการวิเคราะห์โครงการสำหรับระยะเวลา 10 ปี พบว่า การปลูกมะเดื่อฝรั่งพันธุ์ Black Genoa มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 6 ปี 4 เดือน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับ 385,554.34 บาท และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมีค่า ร้อยละ 15.91 ซึ่งการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ใช้อัตราดอกเบี้ยการให้สินเชื่อประเภทเงินกู้ระยะยาว (MRR) ที่ร้อยละ 7.8292

เนตรนภา สมใจ (2550) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนโครงการเพาะกล้าพืชผักศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เครื่องมือทางการเงินในการวิเคราะห์ 3 วิธี คือ วิธีงวดเวลาคืน (PB) วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) และวิธีผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) โครงการเพาะกล้าได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ดังนั้นข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนในเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2549 จึงเป็นข้อมูลจากการดำเนินงาน และข้อมูลในเดือน มกราคม พ.ศ. 2550 – กันยายน พ.ศ. 2550 จึงเป็นข้อมูลที่ได้จากการประมาณการโดยนำข้อมูลต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงของโครงการในช่วงเวลาที่กำหนดเป็นตัวแทนสำหรับคำนวณต้นทุนของโครงการ และใช้แผนการผลิตผักศูนย์พัฒนา

โครงการหลวงขุนวาง ประจำปี พ.ศ. 2550 ในการประมาณการปริมาณการเพาะกล้าผักของโครงการ เพื่อคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนผลจากการวิเคราะห์พบว่า โครงการมีงวดเวลา คื่นหุน (PB) ภายในระยะเวลา 7 ปี 10 เดือนโดยมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเท่ากับ -43,710.21 บาท และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 4.85 ซึ่งต่ำกว่า อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อเฉลี่ย ประเภทเงินกู้ระยะยาวลูกค้ารายย่อยทั่วไป (MRR) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ที่มีจำนวนร้อยละ 8.5469 จากเครื่องมือทางการเงินทั้งสามวิธีดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า โครงการเพาะกล้าฯ มีความเหมาะสมในการลงทุนในระดับต่ำ ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนน้อย แต่เนื่องจากนโยบายของมูลนิธิโครงการหลวงที่ต้องการให้เป็นโครงการนำร่อง เพื่อลดต้นทุนจากการสูญเสียเมล็ดพันธุ์ผักที่มีราคาแพงให้แก่เกษตรกร แม้ว่าผลตอบแทนที่ได้รับจะอยู่ในระดับต่ำแต่สามารถยอมรับได้

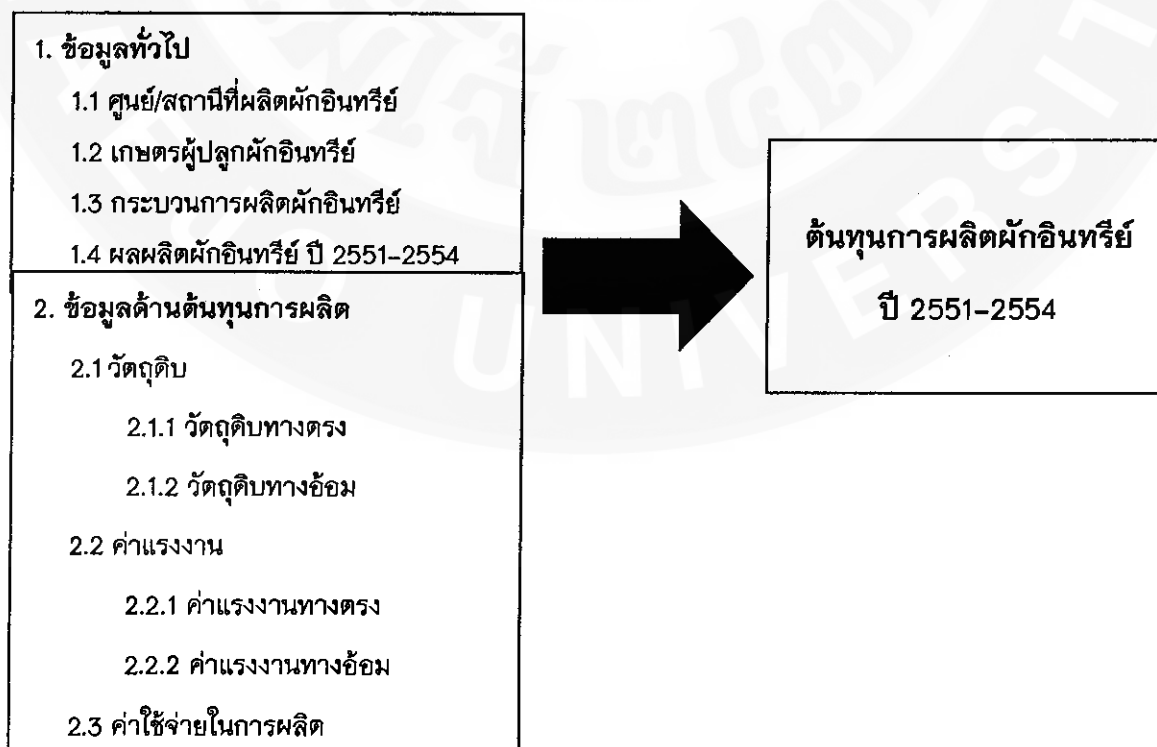
เลอสนันท์ มุขัมมัดฮารี (2551) ศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์เฉลี่ยของผักอินทรีย์ 14 ชนิด ของเกษตรกรชาวเขาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของแต่ละศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 4 ศูนย์ คือหนองหอย ห้วยน้ำริน ช่างช้างและอินทนนท์ จำนวน 84 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ร้อยละ 54.8 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.0 และอายุเฉลี่ยคือ 40.40 ปี โดยร้อยละ 61.9 ของเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ไม่ได้เรียนหนังสือ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4 - 6 คนคิดเป็นร้อยละ 76.2 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่มีค่าตั้งแต่ 2,599.45 - 6,989.61 บาท/งาน พืชที่มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยสูงสุดคือ กะหล่ำปลีรูปหัวใจในฤดูแล้งมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 6,989.61 บาท/งาน ส่วนพืชที่มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ คะน้าจีนฤดูฝนมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 2,599.45 บาท/งาน ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยกิโลกรัมต่องานพบว่า กะหล่ำปลีฤดูหนาวมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 740.91 กิโลกรัม/งาน รองลงมาคือ ผักกาดหัวฤดูหนาว และกะหล่ำปลีรูปหัวใจฤดูหนาว ซึ่งมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 625.00 และ 535.50 กิโลกรัม/งาน ตามลำดับ และคะน้ายอดดอยคำฤดูแล้งมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 111.00 กิโลกรัม/งาน ต้นทุนเฉลี่ยแบบธรรมดาของผักอินทรีย์อยู่ระหว่าง 5.92 - 36.62 บาท/กิโลกรัม โดยคะน้าฮ่องกงฤดูแล้ง มีต้นทุนเฉลี่ยสูงสุดคือ 36.62 บาท/กิโลกรัม คะน้าฮ่องกงฤดูหนาว เบบี้ฮ่องเต้ฤดูแล้งและคะน้า

ฮ่องกงฤดูฝน มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 28.20, 27.85 และ 27.00 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ส่วน ผักกาดหัวในฤดูหนาวมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 5.92 บาท/กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 5.83 - 36.46 บาท/กิโลกรัม คำนวณฮ่องกงฤดูแล้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 36.46 บาท/กิโลกรัม คำนวณฮ่องกงฤดูหนาว เบบี่ฮ่องงเต้ฤดูแล้งและคำนวณฮ่องกงฤดูฝน มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 28.30, 27.84 และ 27.22 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ส่วนผักกาดหัวในฤดูหนาวมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 5.83 บาท/กิโลกรัมเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกผักอินทรีย์เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวง และเห็นว่าจะขายได้ราคาสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผักปกติ ปัญหาที่เกษตรกรพบคือ ดินไม่ดีน้ำไม่เพียงพอ และปัญหาโรคแมลงเข้าทำลายข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ มูลนิธิโครงการหลวงควรมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับปริมาณการขายเพื่อไม่เกิดปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำและสนับสนุนปัจจัยการผลิตในระยะแรกเช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ระบบกักเก็บน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการปลูกผักอินทรีย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วัสดุทางธรรมชาติที่มีในพื้นที่มาใช้เพื่อลดต้นทุนเอาใจใส่ดูแลพืชที่ปลูกตามขั้นตอนของเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกิดความสมดุลทางสภาพแวดล้อมซึ่งจะเป็นการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อ

อาคม พรหมเสน (2552) ศึกษา การยอมรับระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุโดยเฉลี่ย 37.9 ปี มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5.10 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสบการณ์การปลูกพืชอินทรีย์เฉลี่ย 1.46 ปี เกษตรกรมีขนาดของพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์มากกว่า 1 ไร่ แรงงานที่ใช้ในการผลิตพืชอินทรีย์ มาจากแรงงานในครอบครัว ต้นทุนการผลิตพืชอินทรีย์เมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตแบบไม่ได้ใช้อินทรีย์ เกษตรกรใช้ต้นทุนเท่าเดิม เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 20,522.45 บาทมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 16,952.15 บาท และมีค่าใช้จ่ายประจำครัวเรือนเฉลี่ย 2,157.04 บาท ซึ่งเกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรรายอื่นในรอบเดือนจำนวน 1 - 2 ครั้ง/เดือน มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในรอบเดือนจำนวน 1 - 2 ครั้ง/เดือน และมีประสบการณ์การฝึกอบรมจำนวน 1 - 2 ครั้ง/ปีสำหรับการปฏิบัติของเกษตรกรต่อการทำการเกษตรกรรมในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง (มกท.) พบว่า เกษตรกรมีคะแนนการปฏิบัติของเกษตรกรต่อการทำการเกษตรกรรมในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง (มกท.) ในระดับมากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษาประสบการณ์การปลูกพืชขนาดของพื้นที่ผลิตพืช แรงงานในครอบครัว ต้นทุนการผลิตพืช หนี้สินและประสบการณ์การ

ฝึกรวมพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการยอมรับของเกษตรกรต่อวิธีการปฏิบัติในการทำ การเกษตรกรรมในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง (มกท.) ส่วนค่าใช้จ่ายประจำครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับของเกษตรกรต่อวิธีการปฏิบัติในการทำ การเกษตรกรรมในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง (มกท.) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเพศ รายได้จากการขายผลผลิต การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของเกษตรกรต่อวิธีการปฏิบัติในการทำ การเกษตรกรรมในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง (มกท.) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ปัญหาและอุปสรรคในการยอมรับของเกษตรกรต่อวิธีการปฏิบัติในการทำการเกษตรกรรมในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง (มกท.) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์การปลูกพืชอินทรีย์ รองลงมามีปัญหาเรื่องตลาดที่ส่งผลผลิตจำหน่ายปัญหาเรื่องหนี้สิน ปัญหาเรื่องชนิดของพืชอินทรีย์ที่ปลูก ปัญหาเรื่องขนาดของพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์ ปัญหาเรื่องแรงงานที่ใช้ในการผลิตพืชอินทรีย์ ปัญหาเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมพืชอินทรีย์ ปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรรายอื่น และปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับ
รอบปีงบประมาณ 2551-2554 ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ศูนย์/สถานีของมูลนิธิโครงการหลวง ที่มีการผลิตผักอินทรีย์ ได้แก่ สถานีเกษตร
หลวงอินทนนท์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ ที่เป็นสมาชิกของสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ จำนวน 11

ราย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ โดยแบ่งออกเป็น 3
ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการ
หลวง

ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์แต่ละ
ประเภท

ส่วนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไป วิธีการปลูก วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุน และกระบวนการปลูกผักอินทรีย์

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการรวบรวมข้อมูลจริงด้านบัญชีและการเงินตามปีงบประมาณ (1 ตุลาคม – 30 กันยายน) โดยเก็บข้อมูลปีงบประมาณ 2551 และ 2554 รวมทั้งหมด 48 เดือน และจากการค้นคว้าจากหนังสือ โปรแกรมสำเร็จรูปภายในองค์กร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลจากร้านค้าภายนอก รวมถึงข้อมูลที่เผยแพร่ในระบบออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผักอินทรีย์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของศูนย์/สถานี เกษตรกร ที่ผลิตผักอินทรีย์
2. วิเคราะห์ผลผลิตผักอินทรีย์ ประจำปี 2551-2554
3. วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ ประจำปี 2551-2554 โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์ต้นทุนวัตถุดิบ
 - 3.2 วิเคราะห์ต้นทุนค่าแรงงาน
 - 3.3 วิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต
 - 3.4 คำนวณต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์
4. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักอินทรีย์
5. สรุปผล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาด้านทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับ ปี 2551-2554 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 11 ชุด ผลการศึกษาสามารถนำเสนอเป็น ส่วน ๆ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์แต่ละประเภท

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ในการศึกษารั้วนี้ เกี่ยวกับเรื่อง ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 ประกอบด้วยตัวอย่างจำนวน 11 ราย โดยทำการศึกษา ข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์และได้แปลผล การศึกษาดังนี้

เพศ

ผลการศึกษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 6 ราย หรือร้อยละ 54.50 รองลงมา เป็นเพศหญิง จำนวน 5 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 45.5 ตามลำดับ

อายุ

ผลการศึกษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 5 ราย ร้อยละ 45.50 รองลงมา มีอายุ 41-50 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ราย ร้อยละ 27.30 รองลงมา มี อายุ น้อยกว่า 31 ปี จำนวน 2 ราย ร้อยละ 18.2 และผู้ลำดับสุดท้าย มีอายุมากกว่า 61 ปี จำนวน 1 ราย ร้อยละ 9.1 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับ ป.1-ป.6 จำนวน 10 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 90.90 และ ผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อยมีการศึกษาระดับ ม.1-ม.3 จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (n =11)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	6	54.50
	หญิง	5	45.50
อายุ	ต่ำกว่า 31 ปี	2	18.20
	31 - 40 ปี	5	45.50
	41 - 50 ปี	3	27.30
	51 - 60 ปี	1	9.10
	61 ปีขึ้นไป	-	-
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียน		-	-
ระดับ ป.1-ป.6		5	45.50
ระดับ ม.1-ม.3		5	45.50
สูงกว่า ม.3		1	9.10

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต และปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์แต่ละชนิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ และได้แปลผลการศึกษาแยกเป็นต้นทุนและปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์แต่ละชนิด ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์ ประเภท กะหล่ำปลี สำหรับปี 2551-2554

รายการ	2551	2552	2553	2554
วัตถุดิบ				
วัตถุดิบทางตรง	1,025.00	1,137.00	1,251.00	1,365.00
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานทางตรง	3071.00	3,203.00	3,522.00	4,096.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	1,250.00	1,241.00	1,430.00	1,586.00
รวมต้นทุนในการผลิต	5,346.00	5,581.00	6,203.00	7,047.00
ปริมาณการผลิตเฉลี่ย				
(กิโลกรัม)	538.00	598.00	627.00	630.00
ต้นทุนถัวเฉลี่ย				
(บาท ต่อ กิโลกรัม)	9.94	9.33	9.89	11.18

จากตารางที่ 3 แสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์ ประเภท กะหล่ำปลี สำหรับปี 2551-2554 พบว่า

ปี 2551 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 5,346.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 538.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 9.94 บาท

ปี 2552 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 5,581.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 598.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 9.33 บาท

ปี 2553 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 6,203.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 627.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 9.89 บาท

ปี 2554 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 7,047.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 630.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 11.18 บาท

ตารางที่ 4 ตารางแสดงต้นทุนการผลิตและปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท กะหล่ำปลีรูปหัวใจ สำหรับปี 2551-2554

รายการ	2551	2552	2553	2554
วัตถุดิบ				
วัตถุดิบทางตรง	260.00	273.00	313.00	327.00
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานทางตรง	2,790.00	2,938.00	3,084.00	3,887.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	670.00	709.00	815.00	850.00
รวมต้นทุนในการผลิต	3,720.00	3,920.00	4,212.00	5,064.00
ปริมาณการผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม)	217.00	228.00	240.00	250.00
ต้นทุนถัวเฉลี่ย (บาท ต่อ กิโลกรัม)	17.14	17.19	17.55	20.26

จากตารางที่ 4 แสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณผลิตผักอินทรีย์ ประเภท กะหล่ำปลีรูปหัวใจ สำหรับปี 2551-2554 พบว่า

ปี 2551 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,720.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 217.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 17.14 บาท

ปี 2552 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,920.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 228.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 17.19 บาท

ปี 2553 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,212.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 240.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 17.55 บาท

ปี 2554 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 5,064.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 250.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 20.26 บาท

ตารางที่ 5 ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท เบบี้แครอท สำหรับปี 2551-2554

รายการ	2551	2552	2553	2554
วัตถุดิบ				
วัตถุดิบทางตรง	270.00	284.00	298.00	312.00
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานทางตรง	2,790.00	2,938.00	3,085.00	3,525.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	674.00	709.00	740.00	850.00
รวมต้นทุนในการผลิต	3,734.00	3,920.00	4,123.00	4,687.00
ปริมาณการผลิตเฉลี่ย				
(กิโลกรัม)	217.00	227.00	240.00	250.00
ต้นทุนถัวเฉลี่ย				
(บาท ต่อ กิโลกรัม)	17.20	17.24	17.17	18.75

จากตารางที่ 5 แสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณผลิตผักอินทรีย์ ประเภท เบบี้แครอท สำหรับปี 2551-2554 พบว่า

ปี 2551 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,734.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 217.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 17.20 บาท

ปี 2552 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,920.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 227.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 17.24 บาท

ปี 2553 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,123.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 240.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 17.17 บาท

ปี 2554 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,687.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 250.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 18.75 บาท

ตารางที่ 6 ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท เบบี้ฮ่องเต้ สำหรับปี 2551-2554

รายการ	2551	2552	2553	2554
วัตถุดิบ				
วัตถุดิบทางตรง	729.00	767.00	805.00	840.00
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานทางตรง	1,920.00	2,021.25	2,123.00	2,425.50
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	655.00	690.00	724.00	827.00
รวมต้นทุนในการผลิต	3,304.00	3,478.25	3,652.00	4,092.50
ปริมาณการผลิตเฉลี่ย				
(กิโลกรัม)	150.00	158.00	165.00	174.00
ต้นทุนถัวเฉลี่ย (บาท ต่อ				
กิโลกรัม)	22.02	22.01	22.13	23.52

จากตารางที่ 6 แสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท เบบี้ฮ่องเต้ สำหรับปี 2551-2554 พบว่า

ปี 2551 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,304.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 150.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 22.02 บาท

ปี 2552 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,478.25 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 158.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 22.01 บาท

ปี 2553 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,652.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 165.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 22.13 บาท

ปี 2554 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,092.50 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 174.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 23.52 บาท

ตารางที่ 7 ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท ผักกาดหัว สำหรับปี 2551-2554

รายการ	2551	2552	2553	2554
วัตถุดิบ				
วัตถุดิบทางตรง	285.00	300.00	315.00	360.00
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานทางตรง	2,796.00	2,943.00	3,090	3,532.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	599.00	630.00	660.00	756.00
รวมต้นทุนในการผลิต	3,680.00	3,873.00	4,065.00	4,648.00
ปริมาณการผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม)	417.00	438.00	460.00	480.00
ต้นทุนถัวเฉลี่ย (บาท ต่อ กิโลกรัม)	8.82	8.84	8.83	9.68

จากตารางที่ 7 แสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท ผักกาดหัว สำหรับปี 2551-2554 พบว่า

ปี 2551 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,680.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 417.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 8.82 บาท

ปี 2552 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,873.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 438.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 8.84 บาท

ปี 2553 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,065.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 460.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 8.83 บาท

ปี 2554 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,648.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 480.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 9.68 บาท

ตารางที่ 8 ตารางแสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท แรดิช
สำหรับปี 2551-2554

รายการ	2551	2552	2553	2554
วัตถุดิบ				
วัตถุดิบทางตรง	310.00	325.00	341.00	357.50
ค่าแรงงาน				
ค่าแรงงานทางตรง	2,351.00	2,474.50	2,560.00	2,970.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	610.00	640.00	672.00	765.00
รวมต้นทุนในการผลิต	3,271.00	3,440.50	3,573.00	4,092.50
ปริมาณการผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม)	150.00	158.00	165.00	173.00
ต้นทุนถัวเฉลี่ย (บาท ต่อ กิโลกรัม)	21.81	21.78	21.65	23.65

จากตารางที่ 8 แสดงต้นทุนการผลิต และปริมาณการผลิตผักอินทรีย์ ประเภท แรดิช
สำหรับปี 2551-2554 พบว่า

ปี 2551 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,271.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 150.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 21.81 บาท

ปี 2552 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,440.50 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 158.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 21.78 บาท

ปี 2553 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 3,573.00 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 165.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 21.65 บาท

ปี 2554 มีต้นทุนการผลิตรวมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 4,092.50 บาท มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยทั้งปี รวม 173.00 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนถัวเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เท่ากับ 23.65 บาท

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์และได้แปลผลการศึกษาแยกเป็นแต่ละปัจจัยดังนี้

สาเหตุที่เกษตรกรสนใจปลูกผักอินทรีย์

จากการวิเคราะห์สาเหตุในการปลูกผักอินทรีย์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกผักอินทรีย์เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากหน่วยงาน ศูนย์/สถานี รองลงมาคือ ปลูกผักอินทรีย์เนื่องจากผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัย และลำดับสุดท้ายคือ ผลผลิตที่ได้จะมีราคาสูง

ตารางที่ 9 ตารางแสดงสาเหตุที่เกษตรกรสนใจปลูกผักอินทรีย์

สาเหตุ	ค่าคะแนน
ผลผลิตมีราคาสูง	5
ผลผลิตมีความปลอดภัย	7
ได้รับคำแนะนำจากหน่วยงาน	9

ปัญหาที่พบในการปลูกผักอินทรีย์

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการปลูกผักอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่พบปัญหาจากโรคแมลง รongลงมาคือ น้ำบนภูเขาไม่เพียงพอ สภาพดินไม่ดี และลำดับสุดท้ายคือ ผลผลิตบางช่วงมีราคาตกต่ำ

ตารางที่ 10 ตารางแสดงปัญหาที่เกษตรกรพบจากการปลูกผักอินทรีย์

สาเหตุ	ค่าคะแนน
ผลผลิตมีราคาตกต่ำ	4
ได้รับผลกระทบจากโรคแมลง	9
สภาพดินไม่ดี	6
ปัญหาเรื่องน้ำไม่เพียงพอ	7

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์

จากปัญหาที่พบ เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโรคจากแมลง การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง รวมถึงสภาพดินไม่ดี ดังนั้น เกษตรกรจึงขอให้มูลนิธิโครงการหลวง ส่งเสริมให้เกษตรกร ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ให้มาก ในช่วงของการเริ่มต้นผลิตเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน และทำให้เกิดความสมดุลเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืช รวมถึงสร้างระบบกักเก็บน้ำเพื่อป้องกันการขาดน้ำให้ฤดูแล้ง นอกจากนั้น ยังพบว่า เกษตรกร 1 คน มีศักยภาพดูแลพื้นที่เพาะปลูกเพียง 2 ไร่ ดังนั้น ควรมีการ สนับสนุนเกษตรกรรายอื่น หรือส่งเสริมให้ผู้สนใจในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อให้มีผลผลิตผักอินทรีย์เข้าสู่ตลาดมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับรอบปีงบประมาณ 2551-2554 และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวง จากการศึกษาครั้งนี้ในการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ที่เป็นสมาชิกมูลนิธิโครงการหลวง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 11 ชุด ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์และได้ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มี การศึกษาระดับชั้น ป.1 - ม.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต และปริมาณผลิตผักอินทรีย์ ในแต่ละชนิด

ผลการศึกษาพบว่าต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ และปริมาณผลิตผักอินทรีย์ จำแนก ได้ตามประเภท ดังนี้

1. กะหล่ำปลี มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551-2554 โดยคิดเป็น ต้นทุนการผลิตรวมได้เป็นจำนวนเงินระหว่าง 5,346.00 - 7,047.00 บาท และมีปริมาณการ ผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่าง 538.00 - 630.00 กิโลกรัม โดยต้นทุนถัวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 9.94 - 11.18 บาทต่อกิโลกรัม โดยในปี พ.ศ. 2552 มีต้นทุนถัวเฉลี่ยต่ำที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 9.33 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 มีต้นทุนถัวเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 11.18 บาท

2. กะหล่ำปลีรูปหัวใจ มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551-2554 โดยคิด เป็นต้นทุนการผลิตรวมได้เป็นจำนวนเงินระหว่าง 3,720.00 - 5,064.00 บาท และมีปริมาณ การผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่าง 217.00 - 250.00 กิโลกรัม โดยต้นทุนถัวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 17.14

- 20.26 บาทต่อกิโลกรัม โดยในปี พ.ศ. 2551 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยต่ำที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 17.14 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 20.26 บาท

3. เบบีแครอท มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551-2554 โดยคิดเป็น ต้นทุนการผลิตรวมได้เป็นจำนวนเงินระหว่าง 3,734.00 - 4,687.00 บาท และมีปริมาณการผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่าง 217.00 - 250.00 กิโลกรัม โดยต้นทุนถั่วเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 17.17 - 18.75 บาทต่อกิโลกรัม โดยในปี พ.ศ. 2553 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยต่ำที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 17.17 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 18.75 บาท

4. เบบีฮ่องเต้ มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551-2554 โดยคิดเป็น ต้นทุนการผลิตรวมได้เป็นจำนวนเงินระหว่าง 3,304.00 - 4,092.50 บาท และมีปริมาณการผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่าง 150.00 - 174.00 กิโลกรัม โดยต้นทุนถั่วเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 22.01 - 23.52 บาทต่อกิโลกรัม โดยในปี พ.ศ. 2552 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยต่ำที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 22.01 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 23.52 บาท

5. ผักกาดหัว มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551-2554 โดยคิดเป็น ต้นทุนการผลิตรวมได้เป็นจำนวนเงินระหว่าง 3,680.00 - 4,648.00 บาท และมีปริมาณการผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่าง 417.00 - 480.00 กิโลกรัม โดยต้นทุนถั่วเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 8.82 - 9.68 บาทต่อกิโลกรัม โดยในปี พ.ศ. 2551 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยต่ำที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 8.82 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 9.68 บาท

6. แรดิช มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551-2554 โดยคิดเป็นต้นทุนการผลิตรวมได้เป็นจำนวนเงินระหว่าง 3,271.00 - 4,092.50 บาท และมีปริมาณการผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่าง 150.00 - 173.00 กิโลกรัม โดยต้นทุนถั่วเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 21.65 - 23.65 บาทต่อกิโลกรัม โดยในปี พ.ศ. 2553 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยต่ำที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 21.65 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 มีต้นทุนถั่วเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็น กิโลกรัมละ 23.65 บาท

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์

ในการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิโครงการหลวงเกิดขึ้นจากการได้รับคำแนะนำจากศูนย์/สถานีให้ปลูกผักอินทรีย์เนื่องจาก ผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่พบมากที่สุดเกิดจากโรคแมลง เนื่องจากเกษตรกรไม่ใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ใช้เพียงแต่ปุ๋ยอินทรีย์เท่านั้น นอกจากนั้น ในระยะแรกเกษตรกรพบปัญหาเรื่องสภาพดินไม่สมบูรณ์ เกิดจากในอดีตมีการปลูกตามหลักเกษตรเคมีมาก่อน ทำให้สภาพของดินไม่แข็งแรง ทำให้ผลผลิตไม่สามารถต้านทานโรคแมลงได้ และปัญหาลำดับถัดมาคือ การขาดแคลนน้ำใช้ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ไม่สามารถผลิตผักอินทรีย์ได้ตามความต้องการของตลาด ประกอบกับ เกษตรกร 1 คน จะมีศักยภาพในการดูแลพื้นที่เพาะปลูกเพียง 2 ไร่ เท่านั้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์

จากปัญหาที่พบ เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโรคจากแมลง การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง รวมถึงสภาพดินไม่ดี ดังนั้น เกษตรกรจึงขอให้มูลนิธิโครงการหลวง ส่งเสริมให้เกษตรกร ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ให้มากในช่วงของการเริ่มต้นผลิตเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน และทำให้เกิดความสมดุลเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืช รวมถึงสร้างระบบกักเก็บน้ำเพื่อป้องกันการขาดน้ำให้ฤดูแล้ง นอกจากนั้น ยังพบว่า เกษตรกร 1 คน มีศักยภาพดูแลพื้นที่เพาะปลูกเพียง 2 ไร่ ดังนั้น ควรมีการ สนับสนุนเกษตรกรรายอื่น หรือส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจในการทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อให้มีผลผลิตผักอินทรีย์เข้าสู่ตลาดมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงวิจัยเรื่อง ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ในการผลิตผักอินทรีย์ พบว่ามีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น และลดลงในแต่ละปี กระหล่ำปลี ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2551 และเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2553 ในขณะที่กะหล่ำปลีรูปหัวใจ ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนเบบี้แครอท ต้นทุนการผลิต เพิ่มขึ้นในตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2552 และลดลงในปี พ.ศ. 2553 และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี

พ.ศ. 2554 ในขณะที่แปบี่ฮ้องเต้ มีต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2553 ส่วนผักกาดหัว ต้นทุนการผลิตในระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2553 มีต้นทุนการผลิตที่ไม่แตกต่างกัน แต่กลับเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2554 และ เรติช มีต้นทุนการผลิตลดลงในปี พ.ศ. 2552 – 2553 แต่เพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2554 แทน ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ ได้ข้อมูลเพิ่มเติมถึง ต้นทุนการผลิตในปี พ.ศ. 2554 พบว่า ในช่วงฤดูฝนของปี 2554 มีฝนตกหนักกว่าปกติ ต้องเพิ่มต้นทุนการในผลิตหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และใช้จ่ายในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นในปี พ.ศ. 2554 ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ทุกประเภทจึงมีต้นทุนสูงสุด

สาเหตุหลักที่เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ให้ความสนใจในการปลูกผักอินทรีย์ พบว่า ได้รับการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานศูนย์/สถานี ซึ่งทำให้เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ตระหนักถึงความปลอดภัยของผลผลิตที่ออกจำหน่ายสู่ผู้บริโภค

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักอินทรีย์ พบปัญหาจากโรคแมลง และ สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ อันได้แก่แหล่งน้ำบนภูเขาไม่เพียงพอ บางแห่งพื้นดินมีสภาพไม่ดี ต้องมีการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณมากในระยะแรก ทำให้ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ในระยะแรกอยู่ในอัตราสูง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ ทางผู้ผลิตผักอินทรีย์ยังมีจำนวนน้อย อีกทั้งยังขาดศักยภาพในด้านต่าง ๆ จึงเสนอแนะให้มีการสนับสนุนเกษตรกรรายอื่นเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อจะได้มีผลผลิตเพียงพอต่อผู้บริโภคต่อไป

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

การศึกษาต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง สำหรับปี 2551-2554 จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ พบว่า เกิดความผิดพลาดในเรื่องของการนัดหมายเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ผ่านทางโทรศัพท์ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของ ตัวบุคคล เบอร์โทร และสถานที่ ที่จะลงพื้นที่สัมภาษณ์ ทำให้เมื่อลงสัมภาษณ์แล้วไม่พบตัวเกษตรกรโดยตรง พบเพียงแต่ตัวแทน ทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจขาดหายไป ดังนั้น ในการลงพื้นที่ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิโครงการหลวง นอกจากนั้น ข้อมูลที่ทำการศึกษาคือข้อมูลในอดีต อาจมีการบันทึกไม่ชัดเจนและไม่สมบูรณ์ ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมสำหรับข้อมูลในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบต้นทุนที่แท้จริงในปัจจุบันได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษา โดยให้มีการศึกษาจากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ในพื้นที่อื่นของมูลนิธิโครงการหลวง
2. ควรขยายผลการศึกษาดูต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555-2558 เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อระยะเวลาเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมการเกษตรในระบบเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรทั้งที่เป็นเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ของมูลนิธิโครงการหลวง และเกษตรกรทั่วไป ซึ่งอาจทำมาทดแทนการทำเกษตรเคมีในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2551-2554. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.nia.or.th> (25/12/2555).
- คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2555-2556. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.nia.or.th> (10/04/2556).
- โครงการหลวง,มูลนิธิ. รายงานประจำปี2554. ฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง. เชียงใหม่, 2554.
- ดรณี. ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่เลือกวิธีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จากเกษตรกรเคมี กรณีศึกษานบ้านอ่าวขาม ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดตราด. ตราด, 2546.
- เนตรนภา สมใจ. ต้นทุนและผลตอบแทนโครงการเพาะกล้าพืชผัก ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่, 2550.
- ลลิตพันธุ์ จันตะคะรักษ์. ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่งของมูลนิธิโครงการหลวง. เชียงใหม่, 2552.
- เลอสนธ์ มุ้ยมัตอารี. ต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์เฉลี่ยของผักอินทรีย์ 14 ชนิด ของเกษตรกรชาวเขาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง. เชียงใหม่, 2551.
- วิฑูรย์ ปัญญากุล. ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย 2552-53. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.greennet.or.th> (18/01/2556).
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ , บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด, 2551.
- สายใยแผ่นดิน,มูลนิธิ. ไขข้อข้องใจเกษตรอินทรีย์ เพื่อผู้บริโภคหัวใจสีเขียว. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.greennet.or.th> (18/01/2556).
- สายใยแผ่นดิน,มูลนิธิ. ความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์กับผักประเภทต่าง ๆ. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.greennetorganic.com> (18/01/2556).
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. Thailand Organic Mapping. กรุงเทพฯ, 2554.
- อาคม พรหมเสน. การยอมรับระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่, 2552.